

CATALANA

REVISTA

Any VI

Barcelona 31 de Desembre de 1923

Núm. 157

FÍ D'ANY

Acabem l'any sisè de la nostra publicació, sense cap entrebanch gros, gracies a Deu, en aquesta època d'entrebanchs. Alguna petita molestia hem tingut que no haurà arribat a conexement dels nostres lectors; y si alguna n'hi hà que no hem pogut ocultarlos, no ha sigut prou grossa que'ns privés de fer el nostre camí.

Ara'ns preparèm per l'any nou, ab el dalit de sempre y disposats al sacrifici que'ns exigexi aquesta empresa. La nostra Revista, qu'ha sigut sempre literaria, ho resultarà molt més encara en son any setè perque estarà principalment dedicada al nostre gran poeta Mossèn Jacinto Verdaguer. Estant a punt d'inaugurarse'l séu monument que li han erigit les Corporacions y'l poble de la seva terra, hem cregut qu'era la bon'hora de completar aquell altre monument que se li ha axecat ab la publicació de les seves OBRES COMPLETES. Per axò, ho hem conjuminat de manera que surtin dins la nostra Revista durant l'any 1924 les poesies escampades que no figuren en los 27 volums de la edició popular y sobretot les inédites, aquelles que, salvades d'una sospitada destrucció, faràn conèixer un cayre nou del poeta de «L'Atlàntida» y dels «Idilis».

Gracies a bons amichs que'ns han ajudat en la recerca, gracies a Institucions y particulars que'ns han facilitat la copia y compulsa de manuscrits, podèm oferir als nostres abonats aquests TRES VOLUMS NOUS DE MOSSÈN CINTO que tenim ja en curs d'estampació y que començarem a repartir com folletins enquadernables des del número vinent. Seràn la continuació y acabament de les seves Obres Completes, ab igual format y presentació que'ls 27 volums anteriors.

Donèm, donchs, un adéu afectuós al any qu'acaba; però una joyosa benvinguda al any que vé.

LA DIRECCIÓ.

UNA ESCOLA ORIGINAL

No varen ser pas les noves fòrmules d'ensenyança y educació qu'arrèu del món s'ensegen en busca d'un millorament ò perfecció de la humanitat, lo que'ns va fer dexas accidentalment la nostra estimada Catalunya, per visitar aquestes atractives terres americanes que'ns hostatgen actualment. No foren los sistemes productors de nova cultura los que vam venir a estudiar aquí, sinó la manera com s'hi generen els pobles: no va atraurens la educació d'aquests, sinó lo séu naixement y'l séu progressiu desenrotllo. Però en aquestes coses passa també allò que's diu de les cireres: un surt de casa per estudiarne una de concreta, y n'hi surten al pas vinticinch més, totes elles dignes d'estudi.

Veus aquí, donchs, perque després de donar una ullada a les més importants institucions de cultura de New York (Universitats, Biblioteques, Jardí botànich, Musèus, Parchs, Centres socials, Iglesies, etc.), y de passar uns dies a Washington, ahont vam tenir oportunitat de veure y estudiar lo funcionament de les més altes corporacions oficials d'aquests grans Estats Units de l'Amèrica del Nort, com són la Cort Suprema, lo més alt tribunal, el Senat y'l Congrés, y de fer una visita al palau de la Unió Pan-Americana hont s'hi celebra actualment lo *Congrés Internacional del Treball*, vam dirigirnos sens perdre més temps cap al Estat d'Alabama, que'l 1560 van trepitjar per primera vegada'ls espanyols, hont nos hi esperaven uns bons amichs per mostrarnos ab tots sos detalls la nova població de Fairhope (que vol dir Bona Esperança) qual vinticinquena de la seva fundació celebra aquests dies ab veritable delectança.

No sabèm còm explicar la impressió que's sent a mida que un s'acosta a la població de referencia. Cada dia'ns hi trobèm en lo de visitar un poble, una ciutat per nosaltres desconeguda; però no es lo mateix anar a conèixer un poble desconegut, qu'un qu'a més de desconegut es nou de trinca, es nat de quatre dies, de fa vinticinch anys tan sols.

Passarem, per lo tant, de la ciutat de Mobile, situada a un costat de la badia que's produheix al Golf de Mèich al desembocarhi'l riu Alabama que dona nom al Estat, al moll de Fairhope, drets a la coberta del vaporet que'ns hi duya, y estàtics contemplant l'altra ribera que's mostrava als nostres ulls exhuberant de vegetació, besada suaument, amorosament per la roja llum brillanta, ricament esplèndida del sol

que se'n anava a la posta perdentse llà d'enllà de les terres mexicanes...

Fairhope, que vinticinch anys enrera era un bosch de pins y alzines y magnolies selvatges, es avuy, gracies al impost únich, una població de mil y pico d'habitants, ab tramvia, electricitat, telèfons, etc., y ab una vida cultural intensíssima, una fornal del pensament humà hont s'hi advoquen totes les religions, tots los sistemes polítichs y totes les teoríes socials per utòpiques que sien, y ahont la dòna hi juga un paper elevat, com se posa de manifest d'una manera esplèndida en la Escola Orgànica que motiva aquestes ratlles, y que ha devingut l'ànima, l seny y'l cor d'aquesta colonia d'impost únich ò de *Single Tax* com diuen los séus habitants.

La Escola Orgànica compta solsament 14 anys d'existència y va fundarla y la dirigeix encara una dòna, Mis M. C. Johnson.

Situada en un dels millors punts del poble, la constitueixen actualment set pabellons separats, alçats sobre un prat natural y alguns d'ells voltats de pins, a qual redós s'hi donen diverses classes y hont s'hi celebren festivals com la representació artística de la historia del Estat d'Alabama, en commemoració del primer centenari de la seva constitució, organísat per la matexa escola, que vam poguer admirar y aplaudir nosaltres.

Lo sistema educatiu de la Escola Orgànica de Fairhope del Estat de Alabama, com lo de les seves dues filles que se desenrotllen a Greenwich, en l'Estat de Connecticut l'una, y l'altra a Montclair, del de Nova Gersey, se fonamenta en la teoria de l'absoluta llibertat del alumne, y, pels séus resultats, crida cada dia més l'atenció de les persones estudioses dels Estats Units. Ve a ser la radical oposició a lo que condensa la dita de que *la letra con sangre entra* que deyen alguns en altres temps.

Les professores, que són moltes (no hi hà més que quatre ò cinch professors) gosen d'ampla llibertat en ses classes respectives, y elles determinen lo séu programa y trien y cambien los séus llibres (diguèmne de text) y'ls procediments educatius, mentres ses iniciatives no vulnerin los procediments fonamentals de l'Institut. Es, per lo tant, molta, la responsabilitat de les professores, y han d'actuar constantment ab plena consciencia d'aquesta matexa responsabilitat. D'aquí que

sia norma de conducta regular lo consultarse entre elles collectivament los casos anormals que se'ls presenten y cada un d'ells se fa objecte d'un estudi especial.

Es tanta la llibertat qu'en la Escola's respira, qu'es cosa molt corrent qu'un alumne, després d'haver interromput al professor fent preguntes ò argumentant en sentit contrari a lo que aquell diu, se cansi soptadament d'aquella lliçó y la dexi per anarsen, per exemple, al pabelló de treballs manuals per posarse a serrar algunes peces de fusta per fer un llitet perque hi jugui una seva germaneta. Hem vist una nena de sis anys fent aquesta feyna, y'ns diuen qu'es un tant per cent molt petit (en un any solsament dues) lo número de ferides que's fan.

Les classes, com ja suposarà'l lector discret, són bisexuals y'ls alumnes reben per igual les matexes ensenyances, fins al punt de que'ls noys aprenen de cusir y de cuynar. Lo repàs del migdia'l fan dexebls y mestres a la mateixa escola, y l'amaniment y la condimentació de les viandes constitueix una classe diària de teoria y de pràctica. Nosaltres vam ser obsequiats ab un lunch arreglat allà, que assaborirem en companyia d'alumnes y professors, asseguts fraternalment per la prada.

També es obra dels matexos dexebls tot lo mobiliari escolar y, además, aquest, es ajustat a la edat de la criatura que deu usarlo.

La fundació de la Escola Orgànica que'ns ocupa, no té cap relació ab la campanya feta als Estats Units per la Doctora Montessori, puix fou fundada molt abans, y'l seu sistema es més lliure que'l de la mestra italiana.

«La veritable educació es orgànica, axò es, conserva y perfecciona'l còs, fa la mentalitat més intelligent y fa l'esperit més dolç y sincer», diuen los propagandistes y'ls seus ilustrats professors, afeginthi que «l'objecte principal de la escola no es instrucció, sinó desenrotllo.» «En la Escola Orgànica no existexen ni premis ni càstichs. Se desenrotlla'l sentit moral del infant y axò es suficient». Aquesta es altra de les afirmacions que fan també'ls seus entusiastes.

Lo que podem afirmar nosaltres, es que resulta favorablement simpàtica la serenor d'esperit que's reflexa en la mirada dels alumnes, qual desenrotllo físich mostra ben clarament en abdós sexes, les ventatges del sistema.

Es, además, la Escola Orgànica de Fairhope, una especie de *Normal*, com diríem a Espanya, axò es, el punt hont acuden tots los que's senten atrets per les qüestions d'educació, instrucció y cultura; tots los que senten en son sí un aleteig que'ls emmena a la recerca d'un més enllà desconegut, los que senten fretura de progrés ò necessitat psíquica de dexar volar la seva ànima massa aferrada a la terra.

Mr. Gaston, donchs, l'ilustrat y entusiasta director del periòdich local *The Fairhope Curier*, y'ls séus companys que vinticinch anys enrera iniciaven aquesta colonia d'impost únich, seguint les teories del economista americà Henry George, podèm ben bé dir avuy que al deslliurar la terra de Fairhope de les grapes de la propietat particular, no solsament van posar los fonaments d'un poble nou que pot convertirse en una gran ciutat dintre pochs anys, sinó que van crear lo bressol d'aquesta moderna institució de vida cultural que's diu Escola Orgànica engendradora de nova vida, de novelles orientacions y fecundada seguidament per l'estudi y les observacions dels séus professors y pels entusiasmes de tots los que la conexen.

Rèbin, per lo tant, la nostra felicitació més coral y afectuosa uns y altres, y que per molts anys puguin celebrar festes com les que varem presenciar, delectàntnoshi, nosaltres.

JOSEPH ALEMANY Y BORRÀS

Wilmington, Del. (E. U.) 22 Novbre. 1919.

JO'M PASSEJAVA...

(Poesia xinesa de Chang-Wou-Kien)

*Ratllen el cel fileres d'oque negres.
Los nius abandonats pengen dels arbres.
Y les montanyes semblen més fexugues.*

*Prop la font, he trobat la flauta jàdica
qu'aqueix estiu passat hi vares perdre.
L'herba la va amagar. Mes, l'herba es morta
y ta flauta brillava al sol de tarda.*

*Y llavors he pensat en l'amor nostra
que per tant temps d'escrúpols y temences
hem tingut amagada.*

LLUI'S FORTEZA

L'ENAMORAMENT DE LA SORT

Veus aquí qu'En Pep, home casat y emmaynadat, era tot lo que's diu *un bon Jan*. Treballava la terra, y d'ella lograva treuren l'aliment quotidià, y ademés li donava pels séus malgastos, tois ells però innocents, com eren fumar y fer cada diumenge la *manilla* al cafè de «Cà'l Pelat».

Mes, per dissort, un dia En Quim Ventura, per motiu «el Pelat», amo del mentat establiment, tingué una malaltia d'aquelles tan fortes, y en una setmana se'n anà de dret cap al cementiri.

Y al ésser al sot, sens plorar ja més, els séus herèus decidiren vendre'l cafè, car cada un d'ells tenia un ofici que'ls hi donava prou per a viure bé, encar que modestament.

Un industrial de la capital comprà tota la casa y en ella hi féu un *casino* de primera. Y com qu'era d'aquells que creuen que com més *paranys* s'hi posen, més hi anirien y més *auçells* podria caçar, decidí montar una taula de jòch, en la qual s'hi faria'l *set y mig*, posant un *tallador* amich séu que feya del ofici en un music-hall de Barcelona, y un *croupier* qu'era parent d'aquest.

En Pep, cada diumenge continuà anant al cafè, que per ell sempre seria a «Cà'l Pelat», però l'home quedà contrariat perque ja no podia fer la *manilla* ni cap altre jòch, donchs els havien prohibit, en el saló hont se servien les begudes.

Un dia, aburrit ja del tot, digué a n'el cambrer:

—Però diguèu, ¿es qu'un home no's pot divertir? Portèu desseguida unes cartes per a fer el *tuti*, encar qu'hagi de pagar. —

Y'l cambrer, ab un tò d'aquells tan convincents, li respongué:

—Si teniu ganes de jugar, pugèu aquella escala del fons amunt, y a la primera porta que trobèu, fiquèuvoshi. —

Ell tot decidit se n'hi anà, però, al esserhi, se quedà desilusionat. Allà no hi feyen ni'l *tuti*, ni la *manilla*, ni res de tot axò. Allà sols s'hi feya'l *set y mig*.

Un amich séu li explicà com anava tot allò, y començà a jugar, posant dos ralets a una carta. Y, joh sorpresa! aquells dos ralets se convertiren, com per art d'embruxament, en una pesseta y mitja.

Rès, que la *Sort* fou seva aquella nit, y tornà a sa casa ab trescents duros. Y aquell home de bona fè's cregué que la *Sort* s'havia enamorat d'ell, y allavors, nó ja cada diumenge,

sinó cada dia, féu la mitja hora de camí de sa casa al poble, per anar al *casino* a *festejar* ab la *Sòrt*. Uns dies el complavia en tot, però d'altres, qu'eren els més, li girava l'esquena.

Al cap d'un mes, vengué la cullita de blat de moro, que li produhí trentadues unces, pagades en or, qu'havien de servir per anar a veure ell, la seva dòna y les dues criatures, la gran ciutat de Barcelona, hont ells dos, marit y muller, no havien estat des del dia que's varen casar.

La nit abans de marxar decidí anar a despedirse de la que ell creya boja per ell: a la *Sòrt*. Se posà totes les unces a la butxaca, y se'n anà camí avall cap al poble.

Encar no feya dèu minuts que caminava, quan li semblà sentir una veu que li deya:—¿Hont vas, Pep?—Però ell, sense tornarli contesta, seguí avant.

Y arribà al *casino*, y allí unça rera unça anaren cap al piló de la *banca*.

L'home quedà laç. Els séus nirvis ja no podien sostenir més aytal espectacle, y fins semblà que les forces li faltaven. Se n'entornà cap a casa seva, y en el mateix lloch hont li havia semblat sentir aquella veu, a l'anada, l'oígué de nou:

—¡Ola, Pep! ¿Que potser no'm conexas? Sóch la *Sòrt*. ¡Oh! y per cert qu'hem de parlar, donchs me van dir que tu feyes córrer que jo m'havía enamorat de tu... ¡No'm facis riure!... ¿Que no sabs que jo'ls vull mólt richs els meus ay-mants?... ¿Que no t'ho podies pensar que no ets per mi?... Vés, vésten cap a casa teva y no pensis may més en mi, car jo may he pensat ni pensaré en tu.—

La veu se fongué, y En Pep degué fer un esforç supréu per a poguer arribar a sa casa, hont se dexà caure sobre una cadira. La seva dòna, al sentir el cop que donà, s'axecà del llit y corregué cap al séu costat. Grosses gotes de suhor li queyen cara avall, y ella cregué que s'havía posat malalt. Però quan ell li digué qu'acabava de perdre les trentadues unces, malehint allavors a la *Sòrt*, al jòch, al amo, y fins a «cà'l Pelat», tingué lloch una trista escena impossible d'explicar.

Com a conseqüència del fet, el viatge no hi hà que dir que fou sospès; y al cap d'un mes En Pep y tota sa familia, després d'haver venut les terres y la casa payral, se'n anaren a viure a un altre poble, hont no hi haguessin semblantes cases que són la ruina de móltes families.

Allí En Pep treballà altre cop de valent, y al cap de dos

anys logrà recullir els diners necessaris per anar a veure la hermosa Barcelona, hont hi restaren tot una setmana ben feliçment.

Per ara, En Pep no s'ha recordat may més de la *Sòrt* ni del séu enamorament.

CONRAT DOMÈNECH

¡VUYTANTA DOS ANYS!

(Al amich Apeles Mestres, qui m'ha felicitat ma 82 anyada.)

Vaig vení'al món, jo crech a ferhi nosa,
al segle prop passat, l'any quaranta hù,
hont viure en santa pau l'home's proposa,
y may tot lo que vol logra ningú.

Per fas ò nefas sempre aquí's batalla;
y es d'esperar, perque en la terra ruda
es nostre primer mot una ploralla,
y'l primer pas que hi fèm una cayguda.

Axis, per poch que'ls nats fassen estudi
dels plors y les caygudes inicials,
deuen veure ja en ells el trist preluði
d'un pervindre de planys, pesars y mals;

donchs neurastenies, reumes ò migranyes,
oftalmies, ò algun altre fracàs,
dels peus, del pit, dels cap ò les entranyes,
joves y vells, tothom ne té un sis ò as.

Y per si manca un pès a la balança
per no tindre un esquitx de grat humor,
fins dels passats plahers la remembrança
esdevé nova causa de tristor.

Es la lliçó qu'he après aquests... quants dies
qu'estich la mare terra trepitjant.

Veig fugir com llampechs les alegries,
y'ls dols dintre del cor captius s'hi estàn.

Els caxals y les dents, en ma vellesa
m'han fugit, quan més m'eren menesté;
jah! y no se n'han anat «a la francesa»,
¡massa han fet que sentis llurs Passiho-bé!

*A munts els desenganys tots hem de veure,
el qui menys, ne té un sach per abocar.
Si algú vol sabè'ls meus, ja li cal seure,
y fins se cansarà de descansar.*

*He vist veni'en poch temps malures noves,
com aquest mal del somni, com la grippe...
Els metges cada dia'n fan prous trobes.
Es dir: per poguer viure ara, n'hi hà un tip.*

*Si tot axò, que'ls anys m'han fet apendre,
esmenarho pensés algun cap vert,
seria fer cridoria d'ous a vendre
pels cims de les montanyes del desert.*

*Y lo dit, mig en serio, mig en broma,
en broma com en serio passa axís.
¡Y pensar que'ns ve tot per una poma..!
¡La poma que féu perdre'l Paradís!..*

*L'únich conhort que tinch, es la esperança
de trobar altre món esplendorós
hont passe un sens fi d'anys de benhaurança;
el revés dels passats ruytantadós.*

CONRAT ROURE

Octubre de 1923

L'AVI

[Sol... solet!...]

*Dos mesos hà que no's lleva,
posat en un clot de llit,
hont el dolor viu, sens treva,
el té abatut y rendit.*

*Tant que abans ardit trescava
valent y plè de salut...!
Tot el dia feynejava,
may rès l'havia vençut.*

*Sol... sense ningú a l'espona
va ab tristó'ls dies comptant;
mes ay! ningú no s'adona
del dol que'l va corsecant.*

*Passeja al voltant sa vista
cercant si troba consol...
quan per una esclatxa trista
entra un hermós raig de sol*

*que ab sa calor benfactora
els frets membres va escalfant
del avi, que allavors plora
de Deu la bondat llofant.*

*Y ab Deu l'uneix la llaçada
dolça del amor diví.
Y's desfà la nuvolada,
y's fa cla' y bell el camí...*

JOAN B. ALIBERCH, Pbre.

FULLS DE MA VIDA

Jo feya via pel món: confiat, alegre, lliure... En ma pelegrinació coneguí a ma estimada; una perla de gran vàlua, oblidada.

La sort implacable'm llençà del seu costat; lo món es immensament gran per mi, però la sort no'm portà sinó a la meua terra, el millor recó del món, d'aqueix món immensament gran; mes, me separà de la meua estimada.

No veyentla, sento una pena immensa; un pregon desconsol se fa senyor del meu cor enamorat; la meua alegria ha desaparegut, lo meu bon humor s'ha tornat tristesa. Ni confiat, ni alegre, ni lliure...

Y la meua desolació es gran al tornar a ma estimada; ahir encara hi era a temps: encara se m'era permès esperar, encara podia estrènyerla en mos braços, incomparablement hermosa; lo somni s'ha esfumat, tart he tornat a aparèixer y es impossible ja consagrarli aquesta vida meua: y marxo, lliure com una au, però apesarat, ab el dol al cor.

ELENA

Jo la conech.

Els seus ulls són blaus y hermosos com un cel sense núvols: els seus llavis de porpra, assedegats de petons; sa cabellera abundosa y ondada; les galtes, descolorides; les mans, com de cera; el seu mirar, deliciós.

Quan els seus grans ulls ploren, ella riu; quan riu... somnia: sembla voler estimar ab deliri; y quan parla sembla que'ls seus llavis desgranin petons, muts, de passió.

Una nit,—nit d'amor, inondada pel resplendor argentí de la lluna,—va entregar el seu amor, encadenant son cor al qual guarda un pit diví d'ebori brunyit...

En sa blana ilusió s'hi bressolava la seua ànima blanca y pura.

Però més tart, quan aprengué que l'amor més fort s'extingeix com foch de bengala, va posar dol als seus ulls, y en sa boca, y en son cor; bevent, en la font amarga del oblit, el desengany més fort de la vida.

L'HIVERN EN PERSPECTIVA

¡Oh, quín fret! Ja'ls dies més curts, més tristos, més hostils a l'ànima que li agrada viure ab els dies soleyats hermosament, rublerts de desitjos amorosos... ¡Quín diluvi de boyres espesses y fosques que va a caure damunt de les alegries transparents y de color de rosa!

¡Es l'hivern qu'arriba!

Les fulles s'han desenganxat dels arbres, impotents per a abraçarse a aquests y resistir al temps. Són els primers tributs al fret, a les humitats, a les boyres...

Aquest hivern m'ha de semblar més llarch y inés desconsolador sense la dolça estimada. Les nits seràn llargues, inacabables com may. El meu llit, de fret, semblarà un sepulcre.

Y jo m'hi enfonsaré com si, viu encara, me sepultés.

Els recorts de les ilusions qu'han passat, incomplertes, me voltaràn com crudels vampirs que'm buscaràn el pit per a xuclar la sanch d'un cor glaçat...

EL BOHEMI

Com un pobre cuch de terra, va'l bohemí rodant eternament. Y en son etern rodar, tothom se fixa en ell però ningú'l nombra.

Ell tampoch recorda a ningú. Tot lo més, una ilusió perduda en les foscors del temps de tant en tant li fa burla ab cinisme.

Marxa sempre avant, enfonsant la mirada en el secret misteri ab set inestingible d'infinít, prenent ab sos insomnis de llum ofegar les horribles tenebres de lo humà.

En llunytananga veu a tot'hora una nova ilusió. Corrent trèmul darrera d'ella, casi sempre se li esfuma y en sa negra aflicció, ¡cosa estranya! jo veig al cuch de terra tornar-se voliana...

Ab el séu cor nafrat per les penes, va fent via'l bohemí, rodant eternament, y en son etern rodar la seua ànima va plena de la llum ideal del séu també etern lirisme.

J. BOSCH Y BARRERA

DE CARA AL HIVERN

*La plenitut del fruyt es arribada,
y s'acosta Tots-Sants; per la serrada
gebreja'l serení,
ja cauen les castanyes primerenques
y per les basses, totes llot, les tenques
badallen famolenques
cercant larves y cuchs pel séu festí.*

*En les crestes desertes de remada
jau la creu isolada
que mig-partí l'empenta del mestral,
ja ha barrat son camí la primavera,
en la llar s'arrauleix la masovera
y fins la noya tendra y riallera
té un posat espectral.*

*Tot respira tristor y melangia,
se va escursant el dia
y cau tot gris pels rasos, sol-y-vern,
la tarda s'esbadella enfredorada,
tremola la encontrada
y canta la fontana regalada
la cançó del hivern.*

J. NOVELLAS DE MOLINS.

TARDOR

*Com la branca a la fulla rumbeja,
com rumbeja la fulla a la flor,
bona mare, cofoya, passeja
ab sa filla propeta a son cor;
mes, lo vent va fent caure la fulla
y de flors lo jardí se despulla:
la donzella son cor obrirà,
d'amor ubriagada...
Pobra branca! Sens la flo'estimada
còm s'anyorarà!*

M. ROCAMORA

FOLKLORE

LES DUES ROQUES

(Rondalla)

Una vegada hi havia una casa que tenien dos fills y aquestos fills anaven sempre a caçar. Vetaquí qu'un dia anant a caçar, van veure un ós qu'anava a matar a una nena. Ells que si² van matar l'ós y aleshores va dir la nena:

—Ara m'heu privat d'un gust que tenia. Jo volia matar l'ós per dir a la meva avia qu'havia mort una fera.—

Els li van dir:

—Però l'ós t'hauria mort a tu y se t'hauria menjat.—

Ella que diu:

—Donchs bé! Ja veig que m'heu salvat la vida y us vull presentar a la meva avia.—

Se van posar a caminar y van pujar una montanya y allà dalt hi havia una velleta. La nena li va dir:

—Miri avia, aquestos joves m'han salvat d'un gran perill; els haurèm de dar un refresch.—

Axis ho van fer y quan va ser al vespre ells se'n van anar cap a casa seva, però al despedir-se de la nena, que's deya Celia, li van encarregar que algun dia'ls anés a veure.

Quan varen arribar a casa seva, ho explicaren tot a la seva mare. Al cap d'un quan temps, els dos germans se varen posar tristos, tristos, perque van conèixer que tots dos s'havien enamorat de la Celia y axò'ls dava molta pena perque ells dos també s'estimaven molt. Un dia, mentres s'estaven vestint van veure venir un cavall blanch que corria molt depressa. Ells tot era pensar qui podia ser que vingues ab aquell cavall y van veure qu'era la Celia y se'n van alegrar molt. La Celia'ls hi va explicar que la seva avia s'havia mort y qu'ella venia a viure ab ells. S'hi va quedar y quan els dos germans van veure que n'estaven tan enamorats y que tots dos no s'hi podien casar, se'n van anar a l'Església y van demanar a Nostre Senyor que si s'havien de casar ab la Celia'ls dongués una llarga vida, però que si nó, més s'estimarien morir que viure. L'un no sabia lo que l'altre havia demanat, però quan van sortir de la Església s'ho preguntaren y van veure que tots dos havien demanat lo mateix. La Celia quan va saber lo que'ls passava'ls hi va dir:

—Aquesta tarda anirèm a dalt d'aquella montanya vosaltres dos, la vostra mare y jo.—

A la tarda van anar a la montanya y la noya va dir:

—Veig que la vostra mare y vosaltres estèu tristos y intranquils per culpa meva. Donchs, jo me'n aniré y no'm tor-

narèu a veure may més.—Y axis que diu axò's tira dalt a baix de la montanya.

Quan els dos germans ho van veure, ells també s'hi van tirar y la seva mare al vèureho també va fer lo mateix. La noya's va convertir en un torrent, els dos germans en dues roques y la seva mare en la molsa. D'aquesta manera no's van separar may més.

JOANA VIDAL DE SOLER

LA BRUXA

(Rondalla)

Una vegada en un castell hi havia una vella ab una noya que tenia'ls cabells d'or; en aquest castell no hi havia escales enlloch y cada dia la vella se'n anava de bon dematí. Un dia, la noya, quan la seva padrina va ser fòra, s va posar al peu del balcó y en aquell moment va passar el fill del rey que li va demanar si podia pujarhi, però ella li va dir que no hi havia escales enlloch.

L'endemà ell va portar els dos cavalls més macos que tenia a la quadra y ab una corda ella va anar baxant. Abans d'anarsen, ella va agafar tres varetes que tenia la bruxa, y quan són un trocet lluny se giren y veuen a la vella que'ls perseguia y que gayrebé ja'ls tenia. Allavores ella va tirar una vareta y va fer sortir un riu de llet y com que la bruxa era tant y tant lleminera's va aturar per a beuren y's va entretenir; però després va anar més depressa y ja'ls tornava a conseguir, quan ella's treu l'altra vareta, la tira y allavores va sortir el camí tot de punxes y cada pàs que feya la vella se'n clavava una; ja gayrebé'ls tornava a tenir, quan ella's treu l'última vareta y va sortir una montanya de foch. Llavors sí que la vella no'ls va poder atrapar; però en arribant al palau, quan ells dos van ser casats, se'ls va comparèxer y a tots els hi va clavar una agulla embruxada al bell mig del cap. Tothom va quedar encantat, y'l poble al cap d'un quant de temps de no veure sortir a ningú d'aquell palau, ho va notar, fins qu'un dia que feya molt de vent, hi entra una velleta y veu que tota aquella gent tenia clavada una agulla al cap; els hi va treure y tothom va quedar desencantat. Un cop van ser tots desencantats, van anar a matar la bruxa.

ROSA PAGÈS DE SAGÚ

NOTES D'ARXIU

EL JARDÍ REYAL DE BARCELONA

«Lo Rey

Vostra letra havem rebuda, la qual reebem en la Ciutat de Tortosa, diluns a xiiij dies de febrer. E entesa aquella vos responem que havem haut gran plaer som la obra del jardí axes continuada. Pero us pregam eus manam que continuadament hi entenats, car plaer e servey nosen farets molt agradable. En ço quens havets scrit vos responem: Primerament que volem quel andador, qui deu esser galeria e deu anar a redor del ort, hage . viij . palms de cana de Barchinona dample, segons queus trametem en . j . paper pintat. E pregam vos que façats espatxar la paret quis deu fer, devers la plaça, damunt la casa dela farina, en guisa que puxam fer lestudi E en aço no hage falla. Lo planter farets segons la ordinació del dit paper, be queus pregam que los tarongers quey metrets sien tots ramats que no mostren gens de cana sobre terra E si aquí non podets trobar de bells, trametets nos ho adir car nos vosen trametrem de continent daquests qui son en esta terra, molt bells e copats En ço quens fets saber dels diners, vos responem que dins breu, deu volent, vosen trametrem bon recapte Del fet dels sclaus, nos desplaui la fuyta d'aquells, pero fets tota vostra punya de cobrar los, si fer se pot En cas que nos vos haiam atrametre daci dels Tarongers e gessimins fets nos ho saber decontinent per los correus de la Ciutat de Barchinona qui tot jorn trameten anos, en guisa que ab temps hi puxam provehir. E nos de fet provehirem hi fort be E en totes les damunt dites coses haiats aquella cura e diligencia que de vos confiam Dada en la vila de Sent Matheu, sots nostre segell secret, a xvj . dies de febrer del any mccccij *Rex Martinus*.

Dirigitur Jacobo Sala (1)

JOSEPH M. ROCA

(1) Arxiu Cor. Arag. R. 2244—fol. 129 g.

CONCESSIÓ D'UN JUBILÈU EL DIA DE SANT GILI

«En nom de la santissima trinitat lo dia de S. gili cap de altar de la present vila de tora que es lo primer de 7bre. lo santissim P. P. gregori 13 a suplicació del Rnt. mestre Francesch Rull doctor en S.^a Th.^a y Rector atorga per a sinc anys un jubileu y indulgencia plenaria y remissio de tots los pecats als que confessats y avent rebut lo santis. Sacrament visitaran dita sglesia de les primeres vespres de la vigilia fins al sol post del dia pregant per lo stat de la sglesia y pau dels princeps christians. laus deo.»

Per la copia,

RAMON CLOSA Y BOSCH

(Arxiu parroquial de Torà. C.XXII. Llibre de baptismes).

REVISTA

Llibres

S'ha reprès a Mallorca la publicació de la col·lecció de les «Obres de Ramon Lull», de les que acaba de sortir el volum II del «Arbre de Sciència» qu'escrigué a Roma'l Doctor il·luminat l'any 1295. Es una transcripció directa dels més vells manuscrits feta per Mossèn Salvador Galmés, el reputat prosista, il·lustrada ab diferents facsimils y mostres d'escriptura.

Aquesta edició es una prova del talent y de la cura del transcriptor, qui ha anotat al peu de les planes les variants observades en les diverses còpies de que s'ha servit.

La estampació es netíssima, sobre paper de fil; y aquest volum, de 450 grans planes, s'ha posat a la venda al preu de 15'50 pessetes, resultant una edició luxosa a preu de senzilla.

Ha pogut repndres aquesta publicació, y ab tan bones condicions, gracies a la protecció de la Diputació Provincial de les Balears y del Institut d'Estudis Catalans de Barcelona que s'han dignat patronejarla.

No ha de faltar en cap Biblioteca pública ni particular, ni pot dexar de tenirla cap estudiós del nostre idioma, podent-la demanar directament a Mos-

sèn Salvador Galmés — Almu-daina, 8, Palma de Mallorca, — ò a la Llibreria Verdaguer, — Rambla del Mig, 5, a Barcelona.

S'anuncia com a punt de sortir el volum III de la mateixa obra.

JUST CLARÓS

Academia de Bones Lletres

Aquesta prestigiosa Corporació acaba d'adoptar un projecte d'ortografia catalana que hi ha presentat una ponència nomenada expressament tenint en compte'ls estudis fets per l'illustre Balari dintre y fora de la mateixa Academia.

En dues llargues sessions s'ha discutit minuciosament regla per regla, aprovant a la fi'l projecte ab lleugeres modificacions que no'l diferencienc gayre del que formulà fa temps l'Academia de la Llengua Catalana ab esperit conservador de les característiques del idioma.

Una comissió encarregada de repassar la redacció de les bases aprovades, cuydarà també de la seva estampació que desitgem veure aviat enllestida y que servirà de norma per les publicacions de la docta Corporació.

ALS NOSTRES ABONATS

Preguem als qu'han de satisfer encara la subscripció d'aquest any, que's servixin ferho abans d'acabar el present mes, pel bon ordre d'aquesta Administració.

Per la mateixa rahó, y per evitar retrassos en la rebuda dels números, hem de pregar que la subscripció pel 1924 se faci efectiva al començar l'anyada.

Imp. La Renaxensa. Barcelona.

—
—
—
—
—
—
a
s

a-
te
na
n-
n
s-
la

na
la
o-
ns
el
e-
ab
a-

de
es
la
m
er-
ca-

R 5007